anul I, nr. 4 1 aprilie 1937

PREDANIA

revistă de critică teologică

Director: G. Racoveanu

Biserică, Stat şi Naţiune

Răspunsul Sf. Sinod al bisericii noastre privitor la chestiunea amestecului preoţilor în politică este — dela 1919 şi până acum, adică de când urmăresc eu linia pe care se mişcă acţiunea bisericii oficiale — cel dintâi act isvorât din răspunderea faţă de aşezarea, rosturile şi destinul ortodoxiei. Se cuvine, deci, să ne oprim un moment măcar asupra lui.

Mai întâiu, faptele. După prohodirea celor doi legionari români morţi în Spania, prohodire la care biserica noastră ortodoxă a luat largă parte, guvernul — prin delegatul său, ministrul cultelor — a adresat Sfântului Sinod o întâmpinare, cerându-i să interzică pe viitor amestecul preoţilor în viaţa politică a ţării. In fond, ministerul cultelor nu urmărea scoaterea preoţilor din politică, ci — ceva mai precis — interdicţia pentru preoţi de a sprijini, prin participarea lor, mişcările naţionaliste aşà zise de extremă dreaptă. Intenţia întâmpinării ministeriale nu erà de altfel nici măcar acoperită, ea căpătând chiar în anumite pasagii o exprimare categorică.

La această cerere, care avea caracterul unei injoncţiuni, biserica românească a răspuns printr'un refuz clar, stabilind:

a) datoria *bisericii de a combate toate formaţiunile — inclusiv partidele politice — care „propagă concepţii de viaţă şi programe etice opuse creştinismului"; şi deci, implicit,* dreptul *bisericii de a sprijini acele acţiuni — fie chiar şi politice — cari militează pentru „concepţia despre existenţă" şi „programul etic" al ortodoxiei;*

b) *dreptul bisericii noastre de a cere să se imprime statului român un caracter categoric naţional, drept care isvorăşte din ortodoxia acestei biserici.*

Prin această atitudine, exprimată într'o formă de o impunătoare fermitate şi o rară noblete, Sf. Sinod sublinia necesitatea bisericii de a se identifica cu naţia, — fie chiar cu riscul de a intra în conflict cu statul. Că răspunsul acesta a surprins — în unele locuri neplăcut, în altele plăcut — o ştim cu toţii. Că el totuş, normal, *nu putea fi decât aşa cum a fost, vom încerca să o lămurim aci.*

Este adevărat că biserica noastră ortodoxă e biserică de stat. Ea nu e însă biserică de stat în virtutea unei aşezări teocratice *a comunităţii româneşti, ci în virtutea unei aşezări* naţionale.

Noi ştim că, foarte multă vreme, formula bisericilor de stat a fost generală. Cu timpul însă, biserica s'a tras la ea acasă (sau dacă voiţi : statul s'a tras la el acasă) — s'a separat, adică, biserica de stat (sau statul de biserică) — păstrând, uneori, legături regulate prin concordate speciale, ori renunţând, alteori, la orice fel de lăgătură.

Evident, biserici de stat *mai există încă şi astăzi. Dar dacă ne gândim puţin, ele* există mai ales în ţările de credinţă ortodoxă. *Să nu fie asta semnificativ? Iar dacă* da, *în ce fel? Explicaţia nu e chiar aşà de ascunsă.*

Atâta vreme cât omenirea a trăit sub un regin teocratic, nu erà decât foarte normal ca biserica şi statul să fie una. Şi tot în chip normal laicizarea vieţii trebuia să ducă la separarea bisericii de stat. Dacă observăm însă că procesul acesta de secesiune s'a întâmplat nu numai în ţări de spirit şi observanţă laică, atunci suntem îndreptăţiţi să conchidem că nu laicizarea, că nu numai *laicizarea stă la originea separării bisericii de stat. Impresia mea este că fenomenul care explică în chipul cel mai cuprinzător, sau care — mai exact — corespunde în chipul cel mai statornic cu procesul de separare, este apariţia statelor naţionale. In momentul în care statele au încetat să organizeze adunări omeneşti oare cari şi, din potrivă, au început să gospodărească aşezări cu unitate organică — naţiile — în acel moment a început să se pună şi problema separării statului de biserică.*

Procesul aceste are două etape; după cele două înţelesuri pe cari, istoriceşte, le la naţiunea :

1. *atâta vreme cât naţia este un concept juridic-politic şi se identifică cu totalitatea cetăţenilor din graniţele unui stat, statele se retrag din* comunitatea universalizantă *a bisericei romano-catolice şi îşi constituesc* bisericile lor naţionale *(e cazul ţărilor protestante).*

2. *în clipa în care naţia devine un tot organic construit pe* comunitatea de destin, *statele se retrag şi din bisericile naţionale, dat fiind că aceste biserici (protestante) nici nu sunt de fapt biserici, ele nefăcând decât* să administreze *funcţionăreşte o viaţă religioasă de natură* individualistă *(e cazul Germaniei revoluţionare de azi).*

Dacă separarea bisericii de stat nu s'a întâmplat şi în ţările ortodox-creştine, asta se datoreşte faptului că ortodoxia nu contravine nici naţionalismului liberalizant (cum o făcea catolicismul) nici naţionalismului totalitar (cum o face individualismul protestant). Asta însemnează, cu alte cuvinte, că în statul naţional al liberalismului burghez biserica noastră a... scăpat de primejdia separaţiei, pentrucă nu stingherea întru nimic statul, ba ceva mai mult, era — în concepţia acestuia — un instrument de poliţie socială. Şi asta explică atitudinea umilă, plină de „iertăciuni", ciujdită, de până acum, a bisericii rumâneşti.

Astăzi însă lucrurile se schimbă. In pragul unei Europe totalitare, împărţită în naţiuni cari sunt tot atâtea unităţi organice şi spirituale, biserica ortodoxă, care îşi dă seama că organizează viaţa religioasă a naţiei, că este însăşi viaţa în nevoia ei de a trăi pe Dumnezeu, nu mai are nici o iertare de cerut, nici o umilinţă de suportat, nici o separaţie de temut. Ea ştie că statul fiind dator să organizeze viaţa naţiei în totalitatea ei, nu poate scoate în afară de stat biserica, — parte esenţialmente integrantă a naţiei. *Şi urmând indicaţiile precise ale realităţii, preferă să se pună în conflict cu statul, decât să se desolidarizeze de naţiune. Preferă, pentrucă e sigură că mai curând sau mai târziu, vrând sau nevrând, statul nostru va tre-*

bul şi el să ajungă la imperativul — istoric şi românesc totdeodată — al naţiunii totalitare.

Iată, deci, de ce noua atitudine a Sf. Sinod e — în ciuda tuturor surprizelor — cea normală.

Lucrul acesta îl simte de altfel şi statul. Căci ştiţi ce a făcut el, după răspunsul negativ al Sinodului? Si-a adus aminte că se poate dispensa de acest răspuns, dat fiind că are la îndemână... câteva articole din noul cod penal.

Foarte bine. Numai că, dacă biserica refuză să dea răspunsul pe care îl vrea guvernul (şi care e cuprins în noul cod penal), asta înseamnă că biserica e în conflict cu statul — cel puţin în acest sector al codului penal. Nu e atunci obligat statul să cheme la ordine biserica? Logic, da. Numai că asta ar duce la un conflict deschis, şi statul nu mai e în măsură astăzi — o simte el — să poarte până la capăt o asemenea luptă.

Răspunzând aşa cum a făcut-o, Sf. Sinod a asigurat o victorie nu numai bisericii ortodoxe, ci şi naţionalismului românesc. Dat fiind însă că victoria a fost repurtată asupra statului, noi credem că asta îndeamnă la anumite revizuiri.

Nae Ionescu

Cetirile în biserica noastră ortodoxă

Intr'o foaie de îndrumare pentru preoţi, numită *Doxa*, redactată de cercul de publicaţii religioase „Ia şi citeşte", mai acum câţiva ani, sub titlul: Să dăm la serviciul divin mai multă cinste cărţii sfinte, se scria:

„In biserică se *cântă* Sf. Evanghelie şi Apostolul. Amândouă sînt bucăţi luate din cartea sfântă. In serviciul nostru avem însă două practice — vechi este drept — dar nu cred că azi ar mai trebui ţinute, căci *sînt protivnice regulelor vechi.* Una este *cântarea* Sfintei Evanghelii. Alta este *cădirea* în timpul cetirei bucăţii din scrierile Sf. Apostoli.

„Evanghelia *se citea* ca şi Apostolul. Şi în Liturghie se zice: „Dela... Sf. Evanghelie *citire*" sau „Din cartea cea către Corinteni cetire". Nici **citire** *cântată*, nici **cântare**.

„Au nu ne-am abătut noi dela această frumoasă şi folositoare poruncă?

„Dacă cei ce ne conduc nu se ocupă cu asemenea nimicuri (?!!), noi cei mici nu ne putem ocupa?"

Evident, chestiunea este de un covârşitor interes, atât din punct de vedere liturgic, cât şi documentar. Cel care dă verdictul: „*nici* **citire** *cântată*, nici **cântare**", se socoteşte destul de sigur de sine pentru a-l da. Anonimatul, sub care trece verdictul, nu poate confirma temeinicia afirmaţiei; felul cum este dat nu ne poate convinge de adevăr; iar conducerea foii de îndrumare, care a putut inspira măcar verdictul, nu poate fi autoritate suficientă atunci când nu se documentează sau nu ne documentează.

Orice practică a bisericii noastre trebue judecată cu multă precauţie. In primul rând ea trebue cercetată cu amăruntul. Şi nu este de ajuns a-i găsi o justificare, bazându-te pe elemente uşoare, de suprafaţă; ci

trebue a merge mai în adânc, pentru a-i găsi raţiunea suficientă, care singură poate mulţumi pe cel ce-şi pune probleme. Şi tot aşa, când condamni o practică, trebue să fii bine înarmat, producând argumente şi documente irefutabile, din arsenalul scris şi tradiţional oral al bisericii noastre ortodoxe; căci faptul că biserica protestantă citeşte declamatoriu sau mai puţin declamatoriu, Sf. Evanghelie sau Scriptura în genere, nu este pentru noi ceva concludent, că aşa trebue să fie. Dezaxarea protestantă este destul de veche şi îmbulzeala libertăţilor protestante, foarte explicabilă.

Ei nu mai au o linie de reazăm solid, şi deci nu este nici lucru cuminte, nici lucru ştiinţific şi cu atât mai mult ortodox a lua de bună şi adevărată obişnuinţa lor.

Cuvântul *cetire,* este un termen generic. El nu exprimă, în nici un fel, cum este sau cum să fie cetirea.

De altfel termenul grecesc este mult mai propriu: To anagnosma. Vechiul traducător n'a putut să dea în româneşte tot înţelesul acestei noţiuni, căci limba grecească este incomparabil mai bogată. Dar cel care atacă problema, se impune să fie mult mai prudent, căci poate provoca nedumerire, şi mult mai ştiinţific, căci se expune la dezaprobare şi dezavuare. Există în studiul teologiei noastre ortodoxe — vorbesc de noi românii — o practică foate ciudată şi anume: de a te servi, în general, de izvoare occidentale, romano-catolice sau protestante şi de a lua de cele mai multe ori concluziile or de bune. Nu mă refer la dogmă, căci atunci ar fi o adevărară apostasie; dar într'o mulţime de chestiuni liturgice şi exegetice mai ales, cuvântul teologilor occidentali este hotărâtor.

Nu-şi mai dau oamenii noştri osteneala de a cerceta isvoarele orientale de primă mână, ci merg la tâlmăcitorii lor, cari se întâmplă adesea să nu aibă intuiţia lucrului, sau, netrăindu-l, să-l vadă în afară de realitate. Se cunosc cazuri, când disciplini întregi sînt bazate pe spusele câtorva specialişti streini.

Şi nu voiu zice că nu trebuie să foloseşti studiul altuia ca isvor de informaţie, dar în nici un caz, nu trebue să ignorezi sau să renunţi la baza studiului tău, deci la isvoarele cele mai curate şi mai sigure. Ori, aşa se întâmplă cu cetirile în biserica noastră ortodoxă.

De cu vreme li s'a dat o importanţă deosebită. Cetirea textelor biblice n'a fost lăsată la pofta cetitorului. O lege s'a stabilit. Această lege ieşea din practica veche a recitării, din felul de a citi al retorilor.

Evreii înşişi aveau semne, cari indicau ridicarea şi coborârea glasului în cetire.

De Greci nici nu mai vorbesc. Arta lor de a modula vorbirea era desăvârşită. Cuvântul cel mai simplu are în el ceva de cântec: *est etiam in dicendo quidam cantus obscurior* (Cicero. Orator. XVIII). Deci această artă greco-romană, a cetirei sau a vorbirei, au adoptat-o creştinii pentru nevoile lor cultuale. Oricât s'ar părea de curioasă unora această adopţiune, totuşi ea era foarte firească, întrucât creştinii, în genere vorbind, au păstrat, transformând sau adaptând, ştiinţa, filosofia şi arta greco-romană. O civilizaţie aşa de puternică, ca civilizaţia mediteraneană, nu putea fi total înlăturată.

Evident că şi elemente ebraice vor fi fost păstrate în cetirile liturgice. Până la ce punct aceste elemente vor fi fost menţinute, nu putem şti precis. Ipoteze şi conjecturi iau locul faptelor documentare.

Cei vechi, chiar vorbind, modulau mult mai mult glasul decât facem noi azi. Ei căutau să înlăture monotonia pe care ar fi produs-o o vorbire sau o cetire fără inflexiuni. Pentru aceea accentuarea în vorbire era observată cu mare grijă. Accentul da viaţă şi mişcare unei recitări.

Fără accent, recitarea era greoaie, obositoare şi chiar confuză. Scriitorii medievali, cari s'au ocupat de muzică, arată un deosebit interes şi dau o mare atenţiune acestei probleme.

Legile accentuării trebuiau neapărat cu-

noscute de citeţi, căci numai astfel ei puteau şti ce silabe trebuiau scoase în relief. Intrebuinţarea greşită a accentului putea schimba sensul cuvintelor. De aceea cei vechi au întrebuinţat semnele prosodice ca să indice accentele tonice, spiritele, accentele ritmice şi accentele logice. Din aceste semne prosodice, cari nu erau altceva decât accentele gramaticale grecoromane, au ieşit neumele ecfonetice, pe care le întâlnim în Evanghelii, Apostoli şi Paremiare. Deci notaţia ecfonetică reprezintă un pas mai departe în rânduirea şi practica cetirilor în biserica noastră. Nu este vorba numai de întrebuinţarea judicioasă a accentului, ci de adoptarea unor inflexiuni vocale mult mai ample în cetirile liturgice. Codicii liturgici greci (Evanghelii, Apostoli şi lecturi biblice) din veacul al VII până într'al XIII sînt notaţi cu aceste neume (caractere) ecfonetice. Bine înţeles se întâlnesc şi codici nenotaţi, dar în genere toţi au această notaţie. Incepând cu veacul al XIV, notaţia dispare. Deja în veacul al XIII întâlnim unele defecţiuni în această notaţie.

Papadopulos Kerameus, în 1884, a reprodus în facsimil o pagină din ms. 38 sec. X—XI din biblioteca mânăstirii Leimon din Lesbos, care cuprinde tabloul semnelor ecfonetice, întrebuinţate în codicii de cari am vorbit. De atunci acest tablou a mai fost reprodus de câţiva cercetători în acest domeniu. Documentul este foarte preţios, bine înţeles. El nu ne dă însă şi cheia acestor semne. Incercarea prof. Carsten Hoëg din Copenhaga de a le da în lucrarea sa intitulată: „La notation ékphonétique", 1935, o explicare sau mai bine zis o traducere, nu duce la un rezultat plauzibil. Oricum însă documentele ne dovedesc că Evangheliile, Apostolii şi Premiile erau citiri *cântate.*

In faţa unor astfel de realităţi, afirmarea îndrăsneaţă şi ironică a celui dela Doxa, foaie de îndrumare pentru preoţi, este de-a dreptul inconştientă. Dau aci, în facsimil, „Tatăl nostru", *după un Evanghelliar din veacul X,* de la Biblioteca Naţională din Paris (ms. Supplément grec 79 fol. 15-r).

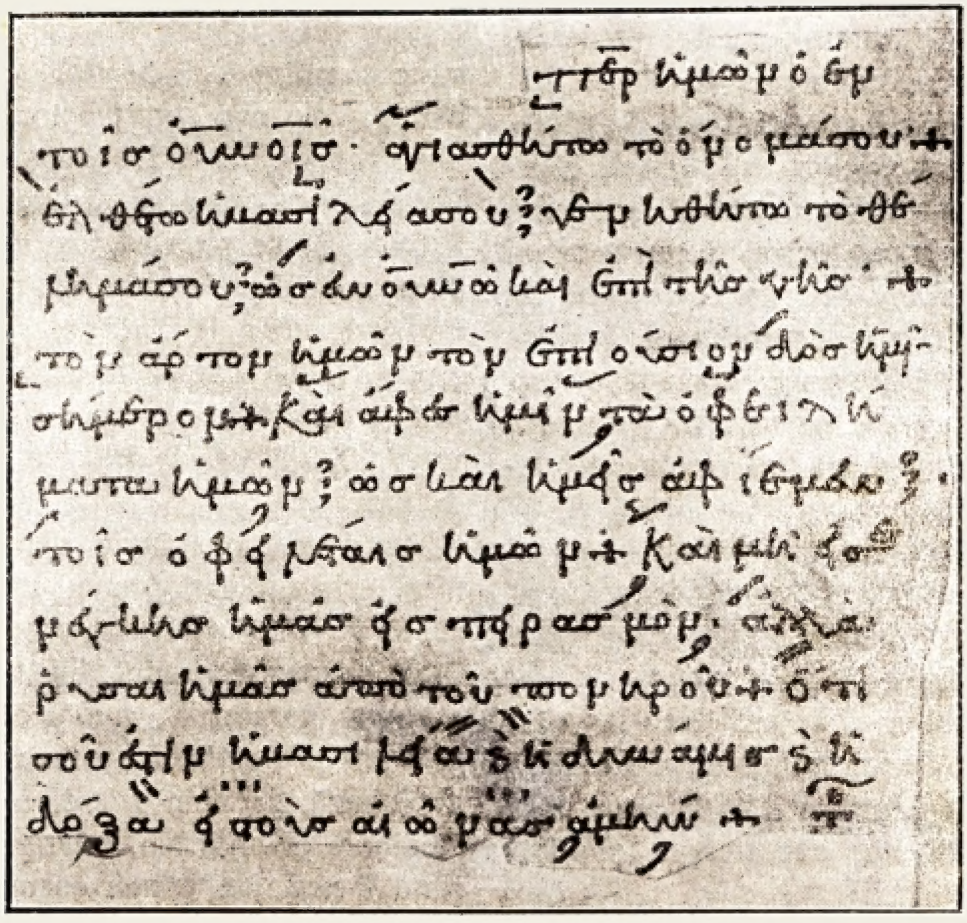

Se poate vedea limpede încadrarea frazelor şi a membrelor de frază de semne ecfonetice. La Paris, la Vatican, la biblioteca Ambrosiana din Milan, la Grotta-ferrata, am văzut zeci de documente de acest fel, notate. Notaţia lor este aceiaşi; nu diferă decât în maniera personală a vreunui copist de a scrie vr'un semn muzical.

De sigur că orientul este plin de asemeni codici, cari aşteaptă ca un cercetător pasionat să le descopere secretul.

Pr. I. D. Petrescu

„Oşti" — „frăţii" — şi alte „noutăţi misionare"

„Oşti" plagiate, fără scrupul, după „armata mântuirii", invenţie pur protestantă, şi „frăţii" localizate bizar, în vieaţa creştinătăţii ortodoxe a rumânilor, de câţivà păstori îmbibaţi, până la refuz, de lecturi catolice.

Acestea sunt „realizările misionare" de ultimă oră, cu care entusiaştii „activismului" religios au crezut că pot şi au datoria să revoluţioneze vieaţa bisericii noastre.

Multă lume s'a întrebat, ce urmăresc aceşti proaspeţi „antreprenori de pietate".

Se gândesc dânşii, oare, sincer la sufletul acestui neam şi-l vor mai sporit în evlavie, scontează numai succese de moment, sau dau, involuntar, expresie unei agitaţii psihopatice? Cu alte cuvinte, este vorba de o profundă loialitate apostolică, de o farsă ignobilă, sau de o nevroză incurabilă. Pentru că la obârşia acestor frenezii spirituale, s'ar puteà descoperi oricare din aceste determinante psihice.

Trebuie reţinut, însă, un fapt concret: toate aceste noi direcţii religioase au isbutit să-şi creeze aderenţe impresionante şi ca număr şi ca elan.

Au apărut, subit, „fronturi" care au răspuns „prezent" la „trâmbiţele" de mobilizare ale „gorniştilor" şi „frăţii" care s'au înrolat, cu entusiasm, sub steagul „marilor duhovnici".

A fost formulată o nouă dogmatică a „ostăşiilor" şi „frăţiilor"; s'a creat o „imnografie nouă" şi chiar „un cult nou".

O pietate, oarecum anarhică, la început cu tendinţe timide, cu timpul, însă, din ce în ce mai accentuate şi chiar agresive, către un fel de „extra ecclesiasticitate".

Casele ostaşilor de elită „au devenit neîncăpătoare" pentru soboarele duminicale, iar pavilionul unei expoziţii oarecare este socotit un fel de „catedrală", pe care „fraţii" şi „surorile" înţeleg s'o încarce de icoane, tablouri religioase, candele — al căror stil vădesc cele mai contradictorii inspiraţii confesionale — de altfel ca şi ecourile cântărilor, eşite din acelaşi haos doctrinar.

Oamenii se pare că vor să trăiască, aşà cum scrie la Faptele Apostolilor; să se întoarcă, adică, la „începuturile creştinătăţii" şi s'o ia, din nou, la drum, dând la o parte numai puţinul pe care-l reprezintă cei vreo 2000 de ani de trăire ai Bisericii dreptmăritoare.

Rezultatul: o evlavie sub presiunea panicei eshatologice (ca în adventism şi alte secte de exploatare a primitivismului religios) un orgoliu ireductibil, întemeiat pe siguranţa personală a mântuirii, (ca în cel mai pur protestanism) un exclusivism, care evoluează, în chip firesc, spre agresiune, calomnie şi criticism, înlăturând şi desfigurând însăşi funcţiunea esenţială a comunităţii creştine (comunitate de dragoste) şi

separatism. (De pildă „ostaşii" dintr'un sat moldovenesc, au cerut, energic, preotului, să-i miruiască înaintea „neostaşilor", să aibe dreptul să ocupe strana dreaptă, şi alte „protii", pe care dânşii se socotiau în drept să le revendice pe seama „smereniei" lor ostăşeşti).

Membrii unor „fraţii" s'au transformat şi ei într'o armată de „asalt liturgic": tabără în biserici cântând, înlătură pe dascăli din străni, şi cer preoţilor, cu autoritatea lor de „creştini ireproşabili", „pocăiţi", „mântuiţi", să le îngăduie să cânte, să predice, să strângă bani, etc.

Dacă preotul îi admite, „asaltul" se repetă. Preotul devine un prizonier al respectivei „fraţii" în „ofensivă misionară". De nu, agresorii îl calomniază, îl ofensează, îl persecută.

Aceşti creştini „militanţi", „activişti" „dinamici", „ofensivi" dau lecţii ierarhilor, îi judecă, îi osândesc, iar ei devin, cu ştiinţă sau fără, schismatici şi chiar eretici.

Intemeiaţi pe ce? Pe „invulnerabila" lor viaţă morală, pe „conştiinţa mântuirii personale" şi — nici vorbă — pe numărul mai mare sau mai mic al „contribuabililor", inimitabili în zelul şi disciplina lor de corp.

Bisericile şi pavilioanele, pe care le frecventează, de preferinţă, s'au transformat în adevărate librării unde se desface, aproape obligatoriu, teologia „scrisă" sau „cântată" a fraţilor conducători.

Pe zidurile unde luminează, spre închinare obştească, chipurile Sfinţilor, sunt lipite mari anunţuri de reclamă bibliografică, şi afişe, ca pentru chiori, prin care se vestesc „fraţilor" şi „surorilor" conferenţele, predicile şi programele muzicale sau filantropice ale „batalioanelor" creştine.

Toţi fraţii sunt exegeţi al Bibliei. Pe care o poartă în buzunar şi o citesc, fără preget, zi de zi, pretutindeni.

In adunările lor intime îşi mărturisesc, unii, altora, păcatele, tâlcuesc, după cum le dă duhul a grăi, Biblia, cântă imne personale. Şi toate acestea, sub steagul „apostolatului laic", al „creştinismului adevărat", al „certitudinii personale a mântuirii".

In prezent sunt două „oşti", deocamdată în concurenţă de calomnii şi mai multe fraţii în... alte „concurenţe".

Una dintre „oşti" face apologia „mişcării dela Oxford", care ni se spune că „fără dogme", face adevărate minuni...

Altă „oaste", în disideţă faţă de cea pretinsă „autentică", şi-a alcătuit un statut pentru care Sfântul Sinod nu ştim de ce s'a grăbit să-şi dea blagoslovenia.

Un proces de caterisire a unui „gornist" este în curs de judecată; iar „gornistul", în replică, a suflat „viguros" semnalul unei noui mobilizări „morale" şi... „financiare". In acest timp „fraţii", aghiografi, publică de zor vieţi de sfinţi „romanţate" (cuvântul nu este al nostru); iar „neoaghiografia" aceasta este răspândită cu concursul birourilor „culturale" ale episcopiilor şi recomandată ca „lectură" până şi călugărilor.

De încheiere: ne luăm îngăduinţa să cerem puterii legiuite a Bisericii să lămurească stările amintitelor „armate" şi „fraţii", ca să nu ajungem, într'o zi, să nu mai putem lămuri nimic, şi să nu mai putem trage la răspundere pe nimeni.

Sfântul Sinod este dator să cerceteze, cu deamăruntul, învăţătura cuprinsă în cărţile de propagandă ale acestor mişcări conduse de preoţi, să ceară tuturor preoţilor, fără deosebire, informaţii în legătură cu începuturile şi desvoltarea „oştilor" şi „fraţiilor" cunoscute, şi să hotărască, fără ură şi fără părtenire, în duhul dragostei, poruncit şi pilduit nouă de Mântuitorul şi de Sfinţii Săi.

Deocamdată atât.

Preotul Grigorie Cristescu

Indreptătorii schivnicilor

Strâmba înţelegere sau lipsa oricărui fel de înţelegere pentru problemele bisericeşti a episcopatului rumânesc curge din întocmirea *organică* a oamenilor cari alcătuesc acest episcopat. Cine nu ştie că din suma acestor episcopi păzitori ai dogmelor, parte au câştigat agonisita lor cărturărească şi dumnezeiasca învăţătură din fântânile otrăvite ale protestanţilor şi au învăţat mărturisirea de credinţă în şcolile deşartei cugetări din apus; parte au zăbovit prea mult în lăturalnice învăţături sau chiar în bălării — sociologie, ştiinţe economice, literatură — şi n'au mai putut apoi să urce în căruţa de foc a teologiei; iar restul sunt abia la buchile dreptei credinţe a răsăritului. Că au ajuns vistiernici ai harului oameni care au sărit în episcopat din pantaloni şi redingotă, burlaci şi „celibi", lipsiţi de orice viaţă a harului, de orice „împreunare" cu Trupul şi Sângele Domnului, de orice ardere lăuntrică, de orice văpaie a Sfântului Duh, Mângâitorul, de orice unealtă a postirii, a priveghierii, a rugăciunii şi a lacrămilor. Că au devenit îndreptători ai trăirii duhovniceşti şi lucrători ai „urmării lui Hristos", oameni de pe cari n'au căzut încă solzii îndulcirilor trupeşti şi nici au putut să mai şteargă din cugetul, din simţirea şi din hotărârea lor lucrarea legiuitei sau nelegiuitei însoţiri cu femeia. Că au îmbrăcat schimă de îngeri şi s'au suit pe piscul însingurării preoţi văduviţi de femeia lor — prin moarte sau desfacere —, cari chivernisesc de măritişul fetelor, agonisesc pentru zestrea ginerilor, grijesc de turma nepoţilor, ostenesc pentru fericirea rudelor şi nu pot să se rupă în nici un chip de dragostea prietenilor şi a petrecerii mireneşti.

Deaceia nu e de mirare că toate îndreptările care ucid „creşterea învăţăturii dumnezeeşti" şi toate înnoirile care rod dogma şi predania, viaţa harică şi aşezarea din afară a Bisericii rumâneşti, dela o vreme încoace, se dovedesc zămislirile unor cugetări, duhuri şi trăiri streine cu desăvârşire de Hristos. Impotriva organicei zămisliri a episcopatului rumânesc, în întregimea lui, nu putem face nimic nici noi, turma ascultătoare, şi nici cei câţiva episcopi buni, pe care-i mai avem, cu drept la cuvânt şi la opunere în hotărârile ce se iau. Totuşi, până ce Dumnezeu, prin bătaia sau prin îngrijirea lui, va binevoi altfel, şi unii şi alţii suntem datori să ne rugăm, să plângem ca Evreii cei vechi la râul Vavilonului şi să mărturisim neîncetat *adevărul.* Ceiace şi facem în pricina de aci.

Stricăcioasa zămislire a unora din episcopii noştri se desăvârşeşte, cu deosebire, în cuprinsul celui mai ascuţit ram bisericesc: ramul călugăresc. Aci strâmba înţelegere, reaua credinţă şi chiar ura au luat chipul unei adevărate *urgii.*

Logodnicul chipului îngeresc silit să ia jugul „urmării lui Hristos", pentruca să intre în episcopatul multelor bunătăţi şi cinstiri, n'are — din această pricină — nici un fel de preţuire pentru agonisita cărturărească a călugărului, pentru lăuntrica lui viaţă, pentru sârgul lui la neprihănita trăire.

1. Episcopul protestant în învăţătură şi în mărturisirea ei, sau bucher într'ale teologiei crede că „prostia" în duh a călugărului, smerita lui cugetare, tăcerea lui în răspunsuri, zăbava la întrebări, sunt urmările unor lipsuri firesti, semnele unui gol de pregătire, lenevire de cugetare. El râde de *Psaltirea,* cu care orice începător are poruncă să se ostenească şi socoteşte că dumnezeiasca alăută a viersului lui David nu lasă nici o urmă în cugetul monahului neînvăţat, nu-i moaie nici cum grosimea simţurilor, nu-i umple de veselie cămara sufletului. El disprețuește folosul *Ceaslovului,* prin care ucenicul păşeşte pragul celor nouă laude. El numeşte „ignorant" pe monahul simplu şi neştiutor de carte, care, deşi nu cunoaşte limbi streine şi nu ştie ceti în „tratate de exegeză", ştie totuşi toată *Sfânta Scriptură* din auzirea cărţilor de slujbă, din cazanii şi proloage, prin umblarea lui de zi şi de noapte la biserică. El socoteşte „trântor" pe călugărul, care se străduieşte pe măsura puterilor sale să înţeleagă şi să ducă viaţa lui după osteneala sfinţilor şi cuvioşilor, petrecute cu ochii şi cu mintea pe foile galbene ale Patericului, pe chirilica Vieţilor de Sfinţi, pe tălmăcirile din Lavsaicon, Limonariu, Everghenitos, citite în Prologul dela Neamţul. El zice „gunoaie ale societăţii" schimnicilor cari îndrăsnesc, pentru supţirătatea sufletului lor, să se urce cu priceperea şi cu desăvârşirea până la munţii cugetării pustniceşti, scormonind cu răbdare şi

chiar poticneală tipăriturile locuitorilor pustiei: Ioan Scărarul, Efrem Sirul, Isaac Sirul, Macarie Egipteanul, asprul Doroftei, Nil pustnicul, Maxim Capsocalivitul, Calist şi alţii, daţi azi pe rumâneşte. El batjocoreşte drept „buricari" şi „nebuni" pe călugării, cari ştiu încă ce este aceia „rugăciune a minţii în inimă" şi o caută cu istovire în manuscrisele Sfântului Simeon Noul Bogoslov, străin de auzirea şi de cetirea teologilor, în filadele Filocaliei, în firida tăinuită a bătrânilor, care poate o mai au. El crede „vagabonzi" pe râvnitorii cari cutreeră satele, pentru întronarea Pidalionului. El spune „agramaţi" acelora ce strigă şi scriu pentru îndreptarea stărilor mânăstireşti, pentru cinstirea pravilelor, pentru curmarea vătămărilor canonice. El cinsteşte cu nume de „bestii, animale, troglodiţi, sălbateci" pe monahii cari petrec cu paiul şi undreaua pe psaltichie şi zugrăvesc cu lacrămi şi post mâini de Pantocrator şi faţa Maicii Domnului, înfrumseţând astfel lăuntrica lor cămară şi subţiind, prin graiu şi prin vedere, prin miros şi auz, gustul lor pentru frumos.

Deaceia el înfiinţează îndată în mânăstirile sale o „şcoală de monahi" cu neapărata programă analitică şi cu trebuitorul orar, întocmit după cele mai noui cerinţe pedagogice. Şi dă poruncă monahului să se „cultive" cât mai degrabă prin „anumite cursuri introductive în legătură cu Sf. Scriptură, Sf. Tradiţie, ca isvoare ale credinţei noastre ortodoxe", să cetească „*Vieţile Sfinţilor* între care şi ultimele volume ale distinsului scriitor Al. Lascarov-Moldovanu" şi să continue apoi cu „explicarea chestiunilor de ordin ascetic şi mistic, cu viaţa monahală, explicarea serviciului divin şi contribuţia monahismului la alinarea diferitelor suferinţe sociale". In acest chip el dă „celor proşti învăţătură" şi se înscrie în cartea *Bisericii Vii* cu un mare capitol de „culturalizare".

Precum cu agonisita cărturărească a călugărului, aşa şi cu viaţa lui lăuntrică.

2. Episcopul intrat de-adreptul în schimă din redingotă şi îmbrăcat cu putere mai mare decât a îngerilor direct din burlăcie, nu pricepe astfel de viaţă. El n'are de unde să ştie că monahul are *o viaţă harică*, nu numai în înţelesul preoţiei, dar şi al stării de simplu monah. El nu înţelege că, pentru câştigarea şi păstrarea ei, este nevoie de neîncetată priveghiere şi neadormită trezvire El nici nu încearcă să afle cât de cumplite sunt armele monahului, ca să ajungă şi să se păstreze nestricat în această stare, cât de înfricoşate sunt repezişurile vieţii harice, ce grea este ajungerea pe coamă şi cât de lesnicioasă este alunecarea. Omorârea trupului, răstignirea duhului, înfrânarea voiei, nimicirea trufiei şi a cunoştinţei de sine, lepădarea de bunuri, fuga de slava lumii şi atâtea unelte, care fac pe monah să ajungă la desăvârşire şi la slujirea lui Hristos şi a oamenilor, întocmai cum slujesc îngerii din ceruri, sunt fapte care nu-i spun nimic. Şi pentru că nu-i spun nimic el nu le preţueşte şi, chiar dacă află de ele, nu le îndreptăţeşte. Dimpotrivă.

El pretinde, când e mai inteligent, că îndreptăţirea vieţii lăuntrice a monahilor a trecut odată cu vremea cea dintâi a Bisericii, când era, în adevăr, nevoie de un spor haric şi de o revărsare, sub formă de pildă şi sfinţenie, asupra lumii. Astăzi Hristos a „triumfat". Deci, slujirea Bisericii se cuvine să devină „slujire socială". Şi, prin urmare, şi ramul ei — chinul călugăresc — să părăsească viaţa lăuntrică, adică „lâncezeala" şi fuga de lume, şi să păşească în vâltoarea obştei. *Desăvârşirea* nu se vede. *Lucrarea practică* se vede.

Pentru aceia, episcopul „social" cere monahilor de sub stăpânirea sa părăsirea vieţii lăuntrice cu fărâmările, priveghierile, postul, lacrămile şi tot ce mai ţine de această viaţă şi înlocuirea ei cu „activitatea practică", prin ateliere de ţesături naţionale, şcoli de ucenici meseriaşi, orfelinate de copii părăsiţi, aziluri de bătrâni, spitale pentru bolnavi şi câte mai înşiră Legea de organizare a bisericii rumâneşti. In vremea din urmă pretinde chiar golirea mânăstirilor şi trimiterea în lume a călugărilor ca „misionari" şi a călugăriţelor ca surori de caritate şi infirmiere. Iar în nebunia întrecerii pe „*terenul practic*", episcopul social nu se sfieşte să îndemne pe călugării tineri să se însoare, iar pe călugăriţe să se mărite şi să facă soldaţi pentru armata rumânească. Poruncind şi lucrând, în felul arătat, la nimicirea vieţii lăuntrice a monahilor şi vărsarea lor în lume, un părinte episcop adaogă în cartea *Bisericii Vii*, la partea lui, capitolul: „monahismul social".

Din acest fel de cugetare, mai ales, precum şi din stingherire, pornesc şi reaua înţelegere şi vrăjmăşia împotriva trăirii monahiceşti ale unora din episcopii noştri.

3. Episcopul, ajuns din celibat sau din văduvie direct pe tron, nu dă întâetate neprihănirii vieţii şi nici nu vrea să audă măcar de însingurare. Imbrăcarea schimei monahale este pentru dânsul o „formalitate" cerută de canoane. Deci, nu din convingere şi dorire, ci din constrângere. Aşa că nu-i dă nici o urmare. Adică nici singura urmare, care ar rămâne din cele trei făgăduiţi ale călugărului: fecioria. Ştiut fiind că sărăcia de bună voie a unui episcop nu mai este, iar ascultarea cade dela sine, el nemai având pe cine să asculte.

Un astfel de episcop nu simte, deci, nevoia unei ucenicii monastice, până la episcopat, pentru închegarea duhovniceştei sale alcătuiri. Uscarea trupului, uciderea poftelor, secarea gândului, sbaterea pe viaţă şi pe moarte cu ispitele, lupta cu dracul curviei, cu amăgirile şi cu nălucirile lui, istovirea în lacrămile desnădejdii şi bucuria biruinţei asupra trupului sunt pentru el zădărnicii şi pierdere de vreme, lipsire de puteri, dispreţuirea înţelepciunii latineşti: „mens sana in corpore sano".

Câteodată nici nu poate. Dulceaţa amestecării femeeşti din celibat sau din căsătorie, nu s'a stins. Invăţul nu ştie de strună. Pofta stărueşte în minte, dacă simţurile nu mai răspund din cauza bătrâneţei. Şi toată lăuntrica alcătuire sună astfel de glasul, îndepărtat, al femeii.

„Raţional" vorbind, nici nu-i folositoare această înfrânare. Pentrucă episcopul nu-i episcopul călugărilor; ci al tuturor. Şi atunci, se cuvine ca el să fie „întreg, sănătos", ca să poată, fără vătămare şi stingherire „tuturor toate să se facă", pe toţi să slujească şi „nimeni să nu cârtească", abstinenţa fiind împotriva firii şi cu mari vătămări împreunată.

Aşa gândind, episcopul din celibat şi văduvie n'are pricepere şi preţuire pentru „căderile şi scularile" din păcat ale monahului. Nici nu înţelege de ce monahul fuge de lume, se fereşte de apropierea oamenilor, se îngrozeşte de privirea femeii, strigă împotrivă când îl scoţi ca peştele pe uscat sau când trimiţi peste el ispita sub formă de oaspeţi, de vizitatori; când prefaci cuibarul retragerii lui în staţiuni climaterice sau balneare, în aşezăminte spitaliceşti sau orfelinate, în grădini de copii, în farmacii sau parcuri de plimbare. Şi nici nu-i pasă când călugăriţele, temându-se de pângărirea trupului şi de pierderea sufletului, plâng cu lacrămi amare şi blestemă cu sudori de sânge, pentrucă le duci să facă „spălături", să pue „comprese", să administreze „clisme" bolnavilor din lume sau să vegheze „convalescenţa" cutărui tânăr, bogat şi frumos, ca soră de caritate.

Predania şi hotărârile canonice îndatorind, apoi, pe episcop să vieţuiască, totuşi, despărţit de lume şi de rudenii, însingurat ca vulturul pe înălţimi, pentrucă este chip al urmării lui Hristos şi prin harul dar şi prin călugăria lui, el urăşte trăirea călugărească, ce-l rupe de copiii şi fetele lui, îl răpeşte prietenilor, petrecerilor şi vălmăşiei cu lucrurile mireneşti. Calcă, pentru aceasta, orice predanie şi îndatorire canonică şi se înconjură cu fete şi cu nepoate, cu slujitori de mir, cu babe şi „servante", întocmind iarăşi „mediul" din care a plecat. Nu veţi mai găsi aproape nicăeri mânăstirea în jurul tronului episcopal şi nici picior de ucenic în palatele arhiereşti, — episcopul trăind în sânul familiei.

Deaceia vrăjmăşia episcopului familist pentru neprihănita viaţă a monahului este cumplită. El o crede „făţărnicie" şi „batjocorire a naturii". El bănueşte pe monahul înfrânat, de „onanie" şi „perversităţi". El spune călugărului, „taur" şi călugăriţei, „femeie de stradă". El numeşte mânăstirile, „case de desfrâu" sau „sate de mueri". Opreşte deci, intrarea copilelor şi a tinerilor în mânăstiri şi tinde să prefacă aceste cămări de luptă şi de eroism creştin în case de sănătate şi adăposturi pentru bătrâni, sleiţi de vlagă şi dorinţi.

Acestea's pricinile din care purcede urgia „reformelor" mânăstireşti. Şi acestea's isvoarele din care se adapă episcopatul românesc. Fără nici un fel de asuprire de cuvânt.

smeritul Stratonic

Frăţietate „pe terenul practic"

De omul eretic, după întâia şi a doua mustrare, fereşte-te!
(Tit. III-$_{10}$)

Apelul mitropolitului Ghermanos al Tiatirei a aflat — precum era de aşteptat — înţelegere la Bucureşti: cele 5 bilete, rezervate subsecţiei româneşti a „secţiei ortodoxe" a Bisericii lui Hristos, au fost distribuite: cocorii bisericii noastre se pregătesc să-şi ia sborul spre Oxford, de unde vor trece la Edimburg. Fiindcă *„trebue înţeles, cât nu va fi prea târziu, că a trecut vremea poziţiilor şi opoziţiilor"*...

Vedeţi, noi, cei dela *Predania*, credem şi mărturisim — cu Sfinţii Părinţi şi mari Dascăli ai Bisericii — că vremea „poziţiilor" n'a trecut şi nu va trece, până ce toţi cei ce s'au rupt de trupul Bisericii nu vor blestema rătăcirea lor şi nu vor veni, ca fiul cel stricat, să zică, cu inimă sdrobită: greşit-am şi nu mai sânt vrednic! Dar pentru a ne putea înţelege, este — din păcate — nevoe să luăm lucrurile ceva mai de departe.

Vom începe cu mărturisirea că *numai în Biserică este mântuire*. Şi vom aduce, pentru aceasta, mărturii. Ca întotdeauna. Sfântul *Ciprian* spune că în afară de Biserică nu este mântuire [1]; că cel ce se desparte de Biserică se împreună cu o adulteră şi se desparte de făgăduinţa Bisericii; că îi este strein, nefolositor, duşman; că cel ce n'are mamă Biserica, nu poate avea tată pe Dumnezeu [2].

Şi Sfântul Ciprian aseamănă Biserica cu corabia lui Noe, în afara căreia fiind, nimeni n'a putut să scape [3]. Fericitul *Ieronim* mărturiseşte că tot cel ce se mântueşte, în Biserică se mântueşte [4]. Sfinţitul *Augustin* spune că nimeni nu ajunge la mântuire şi la viaţa veşnică fără numai acela care are pe Hristos cap; dar numai acela care se află în trupul Său — Biserica — poate să-l aibă pe Hristos cap. [5]. Fericitul *Teodoret*, vorbind despre mântuire, spune că ea ne vine numai prin Biserică şi că de mântuire n'au parte cei ce sânt în afară de Biserică [6]. Pentru Sfântul *Irineu* singura credinţă adevărată,— dătătoare de viaţă este credinţa Bisericii, pe care Ea a primit-o dela Apostoli [7]. In Biserică avem calea spre împărăţia cerurilor şi viaţa veşnică, spune Sfântul *Chiril* al Ierusalimului [8]. Numai datorită Bisericii putem noi ajunge la cunoaşterea adevărului, spune *Eusebiu* din Pamfilia [9]. Dovezile astea se pot înmulţi, oricât. Şi oricând. Aceasta este învăţătura Bisericii: mântuire nu există în afara hotarelor Ei.

Noi ştim că mulţi — foarte mulţi — profesori de teologie (savanţi, nu glumă) nu prea ştiu precis ce este *Biserica*. Deaceia ori de câte ori vine vorba despre Creştinătate, vorbesc despre „cele 3 biserici creştine", sau „cele 3 mari confesiuni creştine" (că mai sânt şi altele; însă acestea sânt „mici confesiuni creştine"). Cu savanţii aceştia nu e tocmai uşor de discutat teologie. In primul rând pentru că nu sânt teologi: mai toţi sânt „filosofi", oameni cu vederi largi.

---

1. „salus extra Ecclesiam non est". (*Epistola ad Jubinianum*, cap. XXI, *Migne*, P. L., III, col. 1169).

2. „Quiquis at Ecclesia segregatus, adulterae jungitur, a promissis Ecclesiae separatur: nec perveniet ad Christi praemia, qui reliquit Ecclesia Christi. Alienus est, profanus est, hostis est. Habere jam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem". (*De unitate Ecclesiae*, cap. VI, *Migne*, P. L., IV, col. 519).

3. „Si potuit evadere quisquam qui extra arcam Noe fuit, et qui extra Ecclesiam foris fuerit evadit". (loc. cit.).

4. „dicimus omnem qui salvatur, salvari in Ecclesia, sive in coelesti Jerusalem". *Comment. in Joelem liber*, cap. IV, 1 sq., *Migne*, P. L., XXV, col. 980).

5. „Ad ipsam vero salutem ac vitam aeternam nemo parvenit, nisi qui habet caput Christum. Habere autem caput Christum nemo poterit, nisi qui in ejus corpore fuerit, quod est Ecclesia". (*Contra Donatistas*, liber unus, cap. XIX-49, *Migne*, P. L., XLIII, col. 429).

6. „Nobis autem quoque salus per Ecclesiam provenit: qui vero sunt extra illam, non fruuntur aeterna vita". (*In Josuam filium Nave*, interr. II, Migne, P. G., LXXX, col. 464).

7. „resistes eis pro sola vera ac vivifica fide, quam ab apostolis Ecclesia percepit, et distribuit filiis suis". *Contra haereses*, liber tertius, praefatio, *Migne*, P. G., VII, col. 843).

8. *Catech.* XVIII, cap. XXVIII, *Migne*, P. G., XXXIII, col. 1049).

9. *De vita beatissimi imperatoris Constantini*, liber tertius, cap. LXV, *Migne*, P. G., XX, col. 1141).

Au studiat la Viena, la Oxford şi la Iena. Aşa filosofi cum se află, ar putea totuşi fi prinşi în cleştele unei întrebări, destul de uşoare, de altfel: *cred dânşii că cei ce nu au cele Şapte Taine, nu au cultul Sfinţilor şi nu cred — cum credem noi dreptmăritorii — în Pururea Fecioara, sânt în Biserica lui Hristos?* Şi dacă răspunsul este: *nu*, atunci o a doua întrebare: dacă numai în Biserică este mântuire; dacă numai în Biserică sânt rugăciuni folositoare; dacă numai în Biserică sânt fapte mântuitoare; dacă binecuvântările celor din afara Cetăţii sânt „rele cuvântări", ce rost mai are — în afara şi pe deasupra *mântuirii* — târgul, colaborarea şi frăţia cu ereticii? Nu cumva prin această părăsire a „poziţiilor" şi prin încetarea „opoziţiilor" (cum spune părintele Ghermanos) depunem—noi fiii Bisericii — mărturie despre *nedreptatea* pe care Biserica o face „fraţilor eretici"? Cum? Doctrina nu interesează când e vorba de o acţiune „pe terenul practic"?

Dar atunci de ce se înlătură consecinţa logică a principiului: de ce nu sânt invitaţi şi musulmanii şi hinduşii şi toţi păgânii la Oxford? Ei nu au, oare, *fapte?* Ei nu sânt „de înţeles"?.

Vedeţi, când Biserica sfătueşte şi porunceşte ca *să ne ferim de omul eretic* (airetikòn), după ce *l-am mustrat*, odată şi a doua oară, ştie Ea de ce o face. Iară dacă şi „mijlocitorii" vor să ştie de ce această asprime, afle-o acum. Afle anume, că peste orice putinţă de interpretare, canonul 10 apostolic, întărit de Soboarele Ecumenice, pedepseşte cu *afurisania* pe cel care ar îndrăsni să stea şi să se roage împreună, *„chiar şi numai în casă"*, cu cel scos de la împărtăşire (akinónitos). (La Oxford este obiceiul ca înainte de lucrări să se roage domnii delegaţi ai *secţiilor creştine;* în case şi în hoteluri). Prin „scos de la împărtăşire" se înţelege cel *osebit* sau *despărţit* de credincioşii Bisericii. Iară cel ce stă cu el şi se roagă, *necinsteşte şi defaimă, prin aceasta pe cei ce l-au osebit, clevetindu-i, deci, ca şi cum pe nedrept l-au osebit.* (v. *Pidalion*, Neamţul, 1844, fila 12, Tâlcuire).

Tovărăşia şi frăţia cu cei ce cred — şi uneori mărturisesc — că Duhul Sfânt n'a lucrat în Biserica lui Hristos, că El „a adormit pe catargul corăbiei Sfinţilor Apostoli" însemnează — peste celelalte toate — că cel ce o face *nu crede în nimic.* Sau crede în toate. (Ceiace e tot una).

G. Racoveanu

INSEMNĂRI

Dezastre. Erezia, viclenia şi prostia! Acestea sânt ţintele principale ale tirului *Predaniei.* Dovedim erezia, dezgolim viclenia, întindem, cu burta la soare, prostia. „Sânt în biserica noastră câţiva proşti cu nume mare: profesori de teologie, înalte feţe bisericeşti şi mireneşti", spunea *Predania* în „cuvântul" ei de lămurire. Tăria expresiei ne obligă — vedeţi — la aducerea dovezilor. E ceiace facem.

Am arătat, în nr. 3 al *Predaniei*, seriozitatea „cercetătorului" *I. Popescu-Mălăeşti*, decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti: chestia cu *stridia.* De data aceasta îl prezentăm în cealaltă a sa ipostasă: în aceia a omului de cultură generală. Ca lumea să vază, şi văzând să crează, enciclopedica ignoranţă a.. mândriei profesorilor celei dintâi dintre pepinierele „ştiinţei" noastre teologice. Cetitorul îşi va da uşor seama că decanul preot I. Popescu-Mălăeşti habar nu are de vremi (nu trăeşte în timp; trăeşte în eternitate!) şi de logica înlănţuire a faptelor. Crede că Voltaire a trăit înaintea lui Luther; care — la rându-i — a fost precursor al Renaşterii.

Spre a nu lăsa loc nici unei bănueli, fie ea oricât de mică, îi vom reproduce aci un întreg paragraf, fără nici o stricare a dezastruoasei înlănţuiri. Acest paragraf e scos din cea mai recentă, — din cea mai de seamă operă — din opera vieţii sale: *Pentateuhul.* Nu din vreo broşurică oarecare.

Şi acum, atenţie:

„§ 18. Unitatea Pentateuhului. Începuturile criticii. Când însă credinţa în inspiraţiunea divină a început să slăbească, când Deismul englez a atras luarea aminte — cum zic unii — asupra unor contraziceri între spiritul religiunii şi unele trăsuri caracteristice ale V. Testament, *când Scepticismul, prin reprezentantul său cunoscut, Voltaire, distrugea orice credinţă religioasă* şi având o mare înrâurire nu numai asupra spiritului francez, dar şi german, a prins puteri, încep să fie luate în seamă şi atacurile mai vechi împotriva unităţii şi autenticităţii Pentateuhului.

„Puțin mai în urmă se adaogă și reacțiunea produsă de protestanți și ideea lor conducătoare că mai presus de orice tradițiune trebue pusă convingerea proprie ce se capătă numai pe cale rațională. Principiul era acesta. Tradițiunea împiedică orice progres. Numai acela este adevărul care se poate înțelege cu mintea. De aci aruncarea nu numai a tradiției dar și a inspirației. Această schimbare în vederile teologilor a avut o mare înrâurire și asupra interpretării V. Testament. In el nu mai era cuvântul divin, ci ceva omenesc. Și partea omenească cerea dreptul ei, cerea critică, care judeca din punct de vedere omenesc.

„Atacurile *devin și mai puternice când, în vremea „Renașterii" ideile naturaliste și raționaliste prind rădăcini.* Naturaliștii și Rațonaliștii neînțelegând existența unui Dumnezeu viu, a tot puternic, stăpânitor al naturii, tăgăduiau și căutau să înlăture orice urmă de descoperire și de mărturisire, ce ne-ar fi păstrat istoria și tradiția despre puterea și înțelepciunea creatorului. Deci era natural să atace întâiu V. Testament, unde sunt multe mărturii despre Dumnezeu și puterea Lui de a face minuni. Tăgăduirea divinității atrăgea după sine, în mod firesc, lepădarea minunilor declarându-le mituri și povestiri născocite. Și nu numai minunile, ci tot ce este în Pt. este lucrul unor vremi târzii.

„Aceasta este, în general, tema desvoltată de critică".

(I. Popescu Mălăești, preot și profesor la Facultatea de Teologie din București, Scurtă Introducere în Cărțile Vechiului Testament, fascicula II-a, *Pentateuhul*, ediția II-a, revăzută și adăogită, București, 1936, § 18. pp. 100—101).

Prinurmare: mai întâi a fost Voltaire; puțin mai târziu a venit Protestantismul; după aceia vine Renașterea care le pune vârf la toate...

Și părintele ăsta I. Popescu-Mălăești vorbește, în tot ce scrie, despre *ignoranța* fraților lui preoți și despre *progresul și dezvoltarea la care a ajuns știința* (la sfinția-sa!). Atunci ne putem întreba: ce va fi fost, Doamne, înainte de „progres"?

G. Racoveanu

NOTE

Anglicanii. Atitudinea *Predaniei* în chestiunea „unirii" cu anglicanii este limpede: anglicanii fiind *eretici*, Biserica lui Hristos nu se poate târgui cu ei pe dogme. Ereticii să vie, în genunchi, mărturisind dreaptacredință, și atunci bucuria Bisericii pentru oaia cea pierdută și aflată nu va cunoaște margini. Până atunci, la metereze. *Predania* se bucură când află aceiași atitudine și la alții. Bucuria ei este sporită când aceștia sânt credincioși de prestigiu. Bucuria noastră vrem s'o aibă și cetitorii noștri. De-aceia reproducem aci două pasagii din ultima *„Zi a Domnului"* pe care o semnează *Gala Galaction*, profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău și membru în comisiunea numită de Sinod pentru ducerea la bun sfârșit a târgului cu anglicanii:

„Ai urmărit tu cronicile mele? M-ai simțit tu aproape de inima ta, sau ți-am părut un înapoiat și un bigot lamentabil? Ești tu dintre cei ce vor să dăm la pământ zidul Troei și — *sub pretextul nerod al unei mari isbânzi bisericești și naționale* — să vârâm în Troia noastră pravoslavnică născocirea unor streini, calul unei teologii eretice? Sau ești dintre acei oameni înțelepți cari socotesc că mărturisirea noastră ortodoxă este mai presus de orice negustătorie și mai presus de orice ciuntire interesată?".

Și iarăși:

„Biserica noastră ortodoxă crede, de două mii de ani, că în Sfânta Impărtășanie este, cu adevărat, întreg și înfricoșat, viul nostru Dumnezeu Iisus Christos, cu toată dumnezeirea și cu toată neprihănita sa omenire. Așa dar, noi slujim și aducem divină jertfă la altar: Mielul cel fără prihană care ridică păcatul lumei. Mai deunăzi, niște drumeți din lumea largă au poposit la noi și au început să ne spună:

— Bre! da înapoiați mai sânteți! Toată slujba de la altar este „reprezintare" și „comemorare". Pâinea rămâne pâine, vinul rămâne vin, iar împărtășirea celui credincios este pur și simplu „spirituală", cu un Iisus Christos *ceresc și spiritual*".

Asupra lui „ceresc și spirtual" vezi cele 39 de articole de credință ale „bisericii" anglicane. **G. R.**

Au aprins încă un sat. „Fratele" Vasile Șarambei, din Șofronești — Vaslui, scrie conducătorului foii ostășești *„Isus Biruitorul"*, următoarea scrisoare:

„Nu sunt în stare a descrie marile bucurii, de cari bunul nostru Mântuitor ne învrednicește dela Anul Nou încoace. Domnul ne-a ajutat să aprindem încă un sat. E vremea Oastei. O mulțime de lume: bătrâni, tineri, femei, copii, aleargă la adunările ce le facem și la cântările Oastei. Abia mai încăpem *în casa unde se face adunarea.* Așteptăm cu bucurie Primăvara, *când vom putea să ne strângem sub cerul liber.* Domnul să deschidă inimile tuturor spre ă-L primi pe El și dragostea Lui,

Slăvit să fie Domnul".

Precum se poate vedea, treaba merge strună: iarna, într'o casă particulară; vara, la câmp, la pădure, sub cerul liber. Biserica? Biserica este întinată Pe sfântul Prestol nu mai stă Trupul lui Hristos....

Se crapă de ziuă! Prea Sfinților, deșteptați-vă!

G. R.

Muzică veche religioasă. Duminică 28 Martie a c. a avut loc a 8-a audiție de muzică bizantină, în biserica Sf. Visarion din București. Muzicieni, preoți, intelectuali de rasă s'au grămădit să asculte și să guste migala erudită a Pr. I. D. Petrescu-Visarion, care muncește de câțiva ani, cu râvnă și grele sacrificii, să destupe izvoarele muzicei bizantine, să identifice bucățile și compozitorii reprezentativi și să stabilească adevărata și singura interpretare a acestei muzici. Și Părintele Petrescu, după ce a scormonit bibliotecile apusului, mânăstirile cu veche tradiție, arhivele Vaticanului și cele mai multe din lucrările de autentică cunoaștere și critică expunere, mergând direct la manuscrise dinainte de decadență — secolele IX, X, XI, XII și XIII — a izbutit să precizeze isvoarele, să identifice autorii, să discifreze textul, să stabilească valoarea semnelor, să dea viață melodiei. Acum, după fixarea tuturor condițiilor și expunerea științifică a textelor de muzică bizantină în savanta lucrare „*L'Office de Nöel*", preotul român, prin conferințe și audiții muzicale după texte precise, vrea să răspândească în cercuri mai largi sfânta cântare dinainte de stricarea ei, — să încălzească pe muzicieni pentru puritatea acestei cântări, și să dea Bisericii românești „alăută și chimval", care să se potrivească laudei lui Dumnezeu. Lucru nespus de greu și foarte obositor. Răbdarea și râvna Părintelui Petrescu sunt însă la înălțimea științei și încălzirii sale. Deaceia recunoaștem că audiția a 8-a reprezintă o creștere în câștigarea publicului, un spor de prețuire a cunoscătorilor, o atenție a cercurilor bisericești.

S'au executat la această audiție bucăți singuratice, motete pe 3 și 4 voci, alese sau armonizate după manuscrise vechi de Părintele Petrescu. S'au putut auzi compozițiile line ca „lumina cea de seară" ale lui De Vittoria sau Palestrina. Și, într'o atmosferă caldă și încordată atenție, s'a scurs un ceas de autentică muzică bizantină. I. P. S. Patriarh a cinstit cu înalta-i prezență această audiție.

Ș. P.

CĂRȚI-REVISTE

„Metoda misionară a profeților", *este însfârșit prezentată public, la noi, în lucrarea* preotului T. Negoiță: Metoda misionară a profeților Vechiului Testament. *(București, 1936).*

Despre profeții Vechiului Testament s'au scris lucrări multe, dintre care puține sunt fără valoare. Mai ales când este posibilă înlăturarea a ceeace este confesional în lucrare. Aceste lucrări, alături de cercetările atât de temeinice asupra Vechiului Testament în general, au reușit să formuleze aproape întreg adevărul asupra profeților și activității lor în viața poporului ebreu.

Iar în formularea acestui adevăr asupra profeților (ca și asupra Vechiului Testament în general), cercetarea biblică serioasă s'a mărginit la înfățișarea persoanei și activității profeților în cadrul istoric, așa cum acestea reies, după îndelungi cercetări, *din datele textului și din isvoarele ce pot ajuta aceste cercetări. Teologia biblică, mai departe, a întemeiat pe texte din scrierile profeților ideile teologice, ce formează religia descoperită a Vechiului Testament.*

Dar nimeni nu s'a grăbit *să denatureze adevărul asupra profeților, atribuind activității lor un* sistem *elaborat de mintea omenească — cum ar fi „o metodă misionară" —, când este îndeaproape cunoscut că activitatea lor era săvârșită sub însuflarea Sfântului Duh.*

Acest lucru însă, s'a grăbit *să-l facă preotul Negoiță în lucrarea sa despre* „metoda misionară a profeților", *dovedind prin publicarea ei de cât haos și încâlceală este în stare capul unui om care se socotește* dator *să lămurească problemele studiului Vechiului Testament,—probleme care cer alte însușiri decât grabă și neseriozitate și cât de necesară este o controlare permanentă a lucrărilor care angajează, pe lângă prestigiul teologiei, însăși învățătura Bisericii ortodoxe.*

Fiindcă preotul Negoiță „ar fi foarte satisfăcut dacă onorații săi cetitori i-ar arăta lipsurile operei sale" să-i înșirăm aci câteva dintre ele.

1. *Titlul lucrării* „metoda misionară a profeților" *este o împerechere de noțiuni al căror înțeles împiedecă aplicarea lor profeților, iar cuprinsul lucrării nu merită acest titlu care presupune că profeții au avut o* activitate misionară, *în înțelesul pe care-l are acest termen în viața de acum a Bisericii,—viață de luptă împotriva sectelor din sânul aceleiași religiuni, sau împotriva altor religii; și că, în acest misionarism, profeții întrebuințau o* metodă. *Adică această activitate misionară a profeților se ducea după o metodă, după un sistem rațional închegat; după un plan definit pe care-l urmăreau, după care lucrau întotdeauna.*

Dar iată la p. 40 ce stă scris despre această metodă:

„Vom începe mai întâi prin a trezi pe creștini la viața după Dumnezeu.

Dar ce metodă să întrebuințăm! Una dintre cele mai bune este cea a profeților V. T. Fiind inspirată de Dumnezeu, se potrivește de minune pentru toate timpurile, dar mai ales pentru timpul în care trăim noi.

Este această metodă a profeților grea și complicată? Nu, e cea mai simplă. Ea nu se învață

la nici o şcoală şi nu fusese născocită de nici un dascăl. Nu se folosea de filosofia omenească şi nici nu era întrebuinţată după anumite forme... După loc, timp şi caz, aşa era metoda misionară a profeţilor,"....

Iar la p. 41: „Iată acum pe scurt metoda întrebuinţată de profeţi" şi continuă, dela p. 42—94, în trei capitole: 1. Omul şi Dumnezeu. *2.* Poporul şi Dumnezeu şi *3.* Mesia, *să ilustreze această metodă misionară a profeţilor. In cele 43 paragrafe, ale căror titluri n'au nici o legătură între ele, înfăţişează, la începutul fiecăruia, părerile c. sale asupra ideii (?) ce formează obiectul paragrafului, pentruca apoi să înşire diferite texte din profeţi. In ce constă* metoda misionară a profeţilor, *deşi a fost anunţată de atâtea ori, până la sfârşit* nu se poate înţelege din cuprinsul lucrării.

2. *Lucrarea are un studiu, o „expunere scurtă despre profeţi", în care stabileşte o mulţime de adevăruri noui în legătură cu însuşirea de* profet *sau* prooroc, *care însuşire se câştigă în urma faptului supra-natural al inspiraţiei, al insuflării dela Duhul Sfânt. Adică prin chemarea sa la profeţie, omul era ales* vas al lui Dumnezeu, *pentru a vorbi şi lucra pentru şi în numele lui Dumnezeu. Pentru a fi cu putinţă aceasta, Dumnezeu inspiră, insuflă prin Sfântul Său Duh pe om. Această inspiraţie, însuflare a Duhului Sfânt constă în:* luminarea inteligenţei, *ridicând-o la atâta putere de pătrundere, încât să înţeleagă toate adevărurile ce i s'ar descoperi, să le judece şi să şi le împroprieze;* îndemnarea voinţei, *care se determină astfel să lucreze după această nouă stare şi* o influenţare a tuturor facultăţilor sufleteşti ale omului, *care, conlucrând, fac un instrument al lui Dumnezeu din omul inspirat, care însă îşi păstrează întreagă libertatea, individualitatea sa. Activitatea unui om inspirat, a unui profet, va fi aceea pe care i-o dictează sufletul său sub această stare de inspiraţie. Iar pentru profet era neapărat necesară această stare de inspiraţie.*

Faţă de această învăţătură a Bisericii pare desigur curios, cum Pr. Negoiţă afirmă că: „cei 70 de bătrâni, ce formau sfatul lui Moise" (p. 22) erau profeţi; şi când susţine că activitatea profeţilor (metoda lor misionară) se baza pe inspiraţia momentului *(p. 40, sublinierea aparţine autorului) şi nu pe starea de inspiraţie dumnezeiască, obligatorie pentru însuşirea de profet.*

Dacă profeţii se bazau în activitatea lor (în metoda lor misionară, cum zice Pr. Negoiţă) pe inspiraţia momentului, *pe ceeace-i tăia capul „după loc, timp şi caz", ce rost mai avea* inspiraţia dela Duhul Sfânt *şi ce rost mai are învăţătura Bisericii despre această atât de dificilă problemă a insuflării dela Duhul Sfânt?*

Pe care nu se poate să nu o cunoască Pr. Negoiţă şi nu se poate să nu ştie cum stă cazul cu activitatea profeţilor bazată pe inspiraţie: dar se vede că în momentul *când voia să pună pe hârtie teoria asta, i-a venit, deodată, o* inspiraţie.... inspiraţia momentului.

3. *Sau poate* graba *şi* neseriozitatea *în studiu l-au făcut să producă o asemenea operă. Graba reiese, de altfel, cu prisosinţă din atâtea afirmaţiuni la întâmplare; din amestecul stărilor actuale cu cele contemporane profeţilor; din încurcătura în care sunt studiate ideile învăţăturii profeţilor în subdiviziunile capitolelor lucrării, unde principii de temelie sunt lăsate la o parte, greşit înţelese sau întemeiate fără rost pe texte din care conchide personal idei pe care nu le dă textul; iar idei secundare, accidentale în cuprinsul profeţiilor, prezentate cele mai adesea ca principii fundamentale. Ceeace era cu neputinţă pentru un adânc cunoscător al învăţăturii profeţilor.*

Pe de altă parte stilul *atât de necontrolat (nu se pot da mărturii, căci ar trebui citată întreaga lucrare) şi argumentaţia personală atât de naivă (p. 22, 25 etc.) pe lângă citaţiuni neserioase (ca cea dela p. 29, unde pentru numărul şi numele profeţilor care au lăsat scrieri citează: „Popescu-Mălăeşti, op. cit. vol. I, p. 42", ca şi când ceeace se află în orice ediţie a Sfintei Scripturi, Pr. Negoiţă ar fi descoperit abia odată cu consultarea acestui „op. cit., vol. I, p. 42"; (sau poate citaţia este făcută cu alt scop, decât sprijinirea afirmaţiunilor) — toate acestea dovedesc grabă şi neseriozitate.*

4. *Dar iată cum această lucrare fără valoare devine* o primejdie *pentru viaţa bisericească.*

In prefaţă după ce preotul Negoiţă îndeamnă „la înrolarea în Oastea Domnului pe toţi cei ce doresc să-şi arate credinţa", şi după ce îşi expune părerea că „pentru prevenirea pericolului" şi „pentru a fi siguri de un rezultat satisfăcător să formăm suflete zeloase pentru biserica lui Dumnezeu, recrutate din cler **şi mai ales din afară de el,** *care să pornească la lucru cu tot sufletul" adaogă:* „acestora să le punem la îndemână cărţi pe care să le utilizeze la nevoie". *Şi mai departe: „Cu scopul acesta şi anume de a fi de ajutor celor ce se îndeletnicesc cu predicarea cuvântului lui Dumnezeu,* unul din nucleele de viaţa religioasă din Bucureşti *mi-a cerut să întocmesc o broşură despre:* Metoda misionară a profeţilor". *(sublinierile sunt ale noastre).*

Şi părintele Negoiţă a răspuns prezent şi a comis-o. Pentruca „sufletele zeloase, din afara clerului, care se îndeletnicesc cu predicarea cuvântului lui Dumnezeu în sânul unui nucleu de viaţă religioasă din Bucureşti, utilizând metoda

misionară a profeților, să pornească la lucru cu tot sufletul" și să devină — asemenea profeților — misionari ai lui Dumnezeu.

A știut oare Pr. Negoiță, când a scris acestea, care este înțelesul ortodox al Bisericii? Care este predania Bisericii ortodoxe asupra: folosirii Sfintei Scripturi; asupra dreptului de a învăța în numele Bisericii, adică asupra magisteriului creștin? Că doar e conferențiar la Facultatea de Teologie.

A știut oare Pr. Negoiță că „nucleele de viață religioasă" și „oastea aceea a Domnului" de care vorbește cu atâta aprindere, sunt în realitate o mare primejdie pentru Biserică—, pentru viața ei?

A știut oare Pr. Negoiță că planul de „lucru cu tot sufletul", de propagandă sectară este debitarea diferitor versete și pasagii din Sfânta Scriptură, pentru a susține învățătura ce răspândesc? Desigur, nu! Căci de știa, nu întrebuința tocmai acest plan de lucru. Cu atât mai mult cu cât partea concluzivă, ideile pe care le înfățișează la începutul paragrafelor, sunt sintetizate în titlul lor, iar restul, vorbe, vorbe fără un înțeles precis teologic — necum ortodox — pentruca după aceea să înșire nenumărate pasagii din scrierile profeților, alese de multe ori la întâmplare.

Intr'un cuvânt: „o carte la îndemâna tuturor sufletelor zeloase pentru biserica lui Dumnezeu", pe care o pot folosi predicatorii tuturor sectelor și confesiunilor, cu același folos.

Doar pentru viața cea adevărată a Bisericii ortodoxe, al cărei slujitor și dascăl este preotul Negoiță, lucrarea aceasta nu va fi de folos.

•

Munciforul Creștin. *A apărut de curând numărul 3, pe luna Martie c. Este o frumusețe. Din toate punctele de vedere.*

Tema principală a acestui număr este postul creștin, *înțeles ca timp și mod de pregătire, după toate învățăturile și predaniile Bisericii, pentru Patimile, Moartea și Invierea Domnului.*

Articolul prim, semnat de **Macarie**, *monah, ne prezintă ca model de sfințenie și integritate sufletească pe* Cuviosul Gherasim dela Iordan.

Despre mărturisirea păcatelor *scrie, cu temei din Scriptură și Predania Bisericii, d.* G. Racoveanu.

Invățătura despre post *este arătată limpede și concis de către* Preotul Manea S. Popescu.

Preotul Mihail Șerpoianu *îndeamnă, în articolul frumos al sf. sale, pe credincioși să asculte și să practice* Rugăciunea Postului, *care „este strigarea ieșită din gura sfinților părinți și cuvioși tocmai pentru această vreme în care ne găsim".*

Din punct de vedere tehnic, Muncitorul Creștin *este la înălțimea cuprinsului: aranjament desăvârșit al materialului, vignete și xilografii din vechile cărți bisericești; tiparul și hârtia „Predaniei".*

Pentru încheiere: „Muncitorul Creștin" este acum cea mai bună revistă parohială care apare în țara noastră.

Șerban Popescu

INFORMAȚIUNI

Sfântul Sinod, luând în considerare raportul mitropolitului Niculae al Ardealului cu privire la francmasonerie, cu un glas o condamnă, pentru următoarele motive:

„Francmasoneria învață pe adepții ei să renunțe la orice credință și adevăr revelat de Dumnezeu, îndemnându-i să admită numai ceea ce descopăr cu rațiunea lor. Ea propagă astfel necredința și lupta împotriva Creștinismului ale cărui învățături sunt revelate de Dumnezeu. Vânând pe cât mai mulți intelectuali să și-i facă membri, și obicinuindu-i pe aceștia să renunțe la credința creștină, francmasoneria îi rupe dela Biserică, și având în vedere influența însemnată ce o au intelectualii asupra poporului, e de așteptat ca necredința să se întindă asupra unor cercuri tot mai largi. In fața propagandei anticreștine a acestei organizații, Biserica trebue să răspundă cu o contrapropagandă.

„In lojile francmasone se adună la un loc evreii și creștinii și francmasoneria susține că nu mai cei ce se adună în lojile ei cunosc și se înalță deasupra celorlalți oameni. Aceasta înseamnează că creștinismul nu dă nici un avantagiu în ce privește cunoașterea adevărului și dobândirea mântuirii membrilor săi. Biserica nu poate privi impasibilă cum dușmanii de moarte ai lui Hristos să fie consideraţi într'o situație superioară creștinilor, din punct de vedere al cunoașterii adevărurilor celor mai înalte și al mântuirii"...

„Francmasoneria este un ferment de continuă și subversivă subminare a ordinei sociale prin aceea că își face din funcționarii statului, din ofițeri, unelte subordonate altei autorități pământești decât aceleia care reprezintă ordinea stabilită vizibil. Ii face unelte în mâna nnor factori neștiuți nici de ei, având să lupte pentru idei și scopuri politice ce nu le cunosc. E o luptă nesinceră, pe la spate; niciodată nu există o siguranță în viața Statului și în ordinea stabilită. E o luptă ce ia în sprijinul ei minciuna și întunericul. Impotriva jurământului creștinesc pe care acei funcționari l-au prestat Statului ei dau un jurământ păgânesc".

•

Facem cunoscut tuturor celor cari primesc revista că reținând numărul 4 din *Predania* sunt socotiți abonații ei. Cei cari nu o vor reține nu sunt datori cu nimic pentru cele trei numere primite.

•

Cu numărul 3 *Predania* și-a îndoit tirajul. Numerele 1 și 2 fiind epuizate, vestim pe cetitorii noștri că, după Sărbătoarea Invierii Domnului, vom tipări din nou — cu jertfe — aceste două numere, ca cetitorii să aibă complectă colecția *Predaniei.* Rugăm, deci, pe toți cei cari nu au vre-un număr să ne anunțe printr'o carte poștală.

Predania *apare de două ori pe lună: la 1 și 15 ale fiecărei luni.*

Abonamentul: 200 lei pe an.

Adresa pentru chestiuni de redacție și administrație: **G. Racoveanu, Aleea Calimachi nr. 15, București III.**

Tiparul „OLTENIA".